УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНОСТОПАНСТВО

ФАКУЛТЕТ „МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА И ПОЛИТИКА“

КАТЕДРА „МЕЖДУНАРОДНИ ОТНОШЕНИЯ“

УТВЪРЖДАВАМ,
ЗАМ.-РЕКТОР ПО НИД: /п/

/ДОЦ. Д-Р МАРИЯ ВОДЕНИЧАРОВА/

ИЗПИТНА ПРОГРАМА

конкурс за прием на докторанти в УНСС

по специалност

МЕЖДУНАРОДНИ ОТНОШЕНИЯ

София

ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Програмата е разработена в съответствие с нормативните изисквания в страната и правилниците на УНСС.

Приемът на докторанти в настоящата специалност се осъществява чрез конкурс. Конкурсният изпит се състои от две части – писмен и устен, с отделни оценки за всяка част.

Писменият конкурсен изпит се състои от два модула - всеки със свой тематичен блок.

Първият модул на писмения конкурсен изпит представлява разработване на теоретичен проблем от съответния тематичен блок на изпитната програма.

Вторият модул се провежда във формата на написване на научно есе по въпрос от приложения за целта втори тематичен блок, който представлява актуализация и конкретизация на проблематиката от първия модул.

Във втория модул кандидат-докторантите избират за разработване един от два изтеглени въпроса, включени в двата компонента на втория тематичен блок за написване на научно есе.

Тематичният комплекс за написване на научно есе се актуализира всяка година в рамките на нормативните срокове преди конкурсния изпит.

Писменият изпит се провежда анонимно и продължава 4 (четири) астрономически часа общо за двата модула.

Конкурсният изпит се провежда от комисия в състав от трима преподаватели - хабилитирани лица в рамките на професионалното направление на конкурса.

До устен изпит се допускат кандидатите, получили оценка от писмения изпит не по-ниска от "много добър" (4.50) - средна от оценките за изпълнение на двата модула на писмения изпит. След провеждане на устния изпит за успешно положили цялостния конкурсен изпит се смятат кандидатите, получили средна оценка от писмения и от устния изпит не по-ниска от "много добър" (5.00).

ПИСМЕН ИЗПИТ

Тематичен блок 1 (Модул 1 от писмения изпит)

(Изтегля се един въпрос и кандидатите разработват този теоретичен проблем.)

1. РАЗВИТИЕ НА НАУКАТА ЗА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ
Възникване и развитие на теориите и школите за международни отношения и външна политика. Основни теоретични дебати. Подходи за изследване на международните отношения и външната политика. Равнища на анализ.

2. СИСТЕМА НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ и СИСТЕМЕН ПОДХОД КЪМ МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ
Структура и елементи. Управление на системата на МО. Системата на МО като външна среда на външната политика на държавата. Фактори за функционирането и развитието на системата на МО.

3. СТАБИЛНОСТ И РЕД В МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ
Анархичност на средата и световен ред. Международна общност. Нормативно и международно-правно регулиране на международните отношения. Суверенитет, стабилност и сигурност в МО. Исторически и съвременни системи на световен ред.

4. АСПЕКТИ НА СИГУРНОСТТА В МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ
Исторически и съвременни концепции и подходи за сигурност. Глобална, международна, регионална и национална сигурност. Международните организации в сферата на сигурността. Нови предизвикателства и заплахи пред сигурността.

5. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО И ИНТЕГРАЦИЯ
Равнища и видове сътрудничество. Подходи и теории за интеграцията. Международни режими и институции. Модели и предпоставки за реализиране на интеграцията в МО. Политическа интеграция и национален суверенитет. Съвременни регионални интеграционни общности.

6. КОНФЛИКТИ И КРИЗИ В МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ
Същност, типология, източници, фази на международния конфликт. Войната в МО. Новите конфликти в МО. Предотвратяване, управление и разрешаване на международни кризи и конфликти. Мироопазване и налагане на мира. Постконфликтно устройство.

7. ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ
Транснационализъм, глобализъм и фрагментация на полето на МО. Промени в значението и ролята на държавните и недържавни субекти на МО.

8. ВЪНШНА ПОЛИТИКА И МЕЖДУНАРОДНИ ОТНОШЕНИЯ
Вътрешна и външна политика. Външнополитически процес и курс. Интереси и целеполагане. Приоритети и стратегия във външната политика. Сила и влияние в МО и външната политика. Външнополитически ориентации и национални роли. Адаптация. Военният фактор във външната политика. Външната политика и информационните технологии.

9. СРЕДСТВА НА ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА. ДИПЛОМАЦИЯ
Силови, несилови, мирни средства на външната политика. Дипломацията като основно мирно средство на несиловата външна политика: поява, развитие и форми на дипломацията и дипломатическите отношения. Статут и функции на дипломатите и дипломатическите представителства. Двустранна и многостранна дипломация.

10. МЕЖДУНАРОДНИ ПРЕГОВОРИ
Роля и значение на преговорите в международните отношения. Традиционни и съвременни модели и тактики за провеждане на преговори. Значение на силата и влиянието при воденето на международни преговори. Въздействие на международната среда върху преговорния процес.

11. ВЪНШНОПОЛИТИЧЕСКИ МЕХАНИЗЪМ И ВЪНШНА ПОЛИТИКА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Национални интереси и външнополитически курс и ориентации в исторически план. Преориентация след края на Студената война. Конституционни основи и компетенции на държавните органи. Нормативно обезпечаване и законови рамки на външнополитическата дейност. Проблеми на функционирането на външнополитическия механизъм.

12. ЕВРОПЕЙСКА ИНТЕГРАЦИЯ
Понятие за интеграция. Теории за интеграцията. Исторически корени на проектите за европейско обединение и интеграция. Политически и социално-икономически предпоставки за европейската интеграция след Втората световна война. Модели на интеграция в Европа.

13. ЕТАПИ В РАЗВИТИЕТО НА ЕВРОПЕЙСКАТА ИНТЕГРАЦИЯ
Развитие на европейската интеграция от митнически съюз към икономически и политически съюз. Механизми и форми на обединение. Съдържание и значение на етапите, маркирани с договорите от Маастрихт и Лисабон. Проблеми на интеграцията след Лисабонския договор.

14. ИНСТИТУЦИОНАЛЕН МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
Институции и органи на ЕС: правомощия, компетенции, взаимодействия. Наднационален и междудържавен принцип. Правни и правно-управленски инструменти. Опити за реформиране на институционалния механизъм във връзка дълговата и миграционната криза.

15. ПОЛИТИКАТА НА РАЗШИРЯВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ.
Вълни на разширяване. Критериите от Копенхаген. Стратегии за разширяване. Процесът на разширяване и процесът на европейска интеграция. Проблеми и последствия от източното разширение на ЕС. Проблемът с границите на ЕС. Политики на съседство. Европейската перспектива за Западните Балкани.

Препоръчителна литература

Основна

1. Вълчев, Б. Външнополитически механизъм на България. Правомощия на институциите, С., 2017.
2. Генов, Г., Савов, Е. Международни дипломатически преговори. С., 2008.
3. Георгиев, А., Европа в световния ред, С., 2006.
4. Гочев, А., Василева, Е., Хаджиев, Б., Теория на международните отношения, С., 2017.
5. Динков, Д., Европейска интеграция. Второ преработено и допълнено издание. С., 2002.
6. Динков, Д., Неоидентичности в постмодерния свят. С., 2011.
7. Доърти, Д., Пфалцграф, Р., Теории за международните отношения - том 1, 2. С., 2004.
8. Най, Д., Международните конфликти. Теория и практика, С., 1998.
9. Ралчев, П., Външни отношения на Европейския съюз, С., 2014.
10. Чанков, Г., Въздействие на средата върху развитието на Европейския съюз, Научни трудове на УНСС, т. I, 2012.

Допълнителна

1. Василева, Е., Конфликтът – модели и случаи на анализ, С., 2012.
2. Гилпин, Р., Глобалната политикономия. С., 2003.
3. Динков, Д. България в Европейската интеграция. С., 2002.
4. Йонева, Е., Черноморският регион и енергийната сигурност на Европейския съюз, С., 2012.
5. Най, Д., Бъдещето на силата, С., 2013.
6. Олброу М. Глобалната епоха. С., 2000.

7. Стефанов, Г., Теория на международните отношения, С., 2007.
8. Фрийдман, Томас, Горещ, плосък и пренаселен, С., 2010.
9. Шон, Риърдън, Новата дипломация, С., 2015.
10. Holsti, K. J., International Politics: A Framework for Analysis. New York and London, 1974, 1990.
11. Hughes, B. B., Continuity and Change in World Politics.The Clash of Perspectives. Prentice Hall, 1994.
12. Rosenau, J., Relocated Authority in a Reorganized Politics. Carnegie Endowment for International Peace, March 2004. (www.carnegieendowment.org)
13. Viotti, P. K., International Relations: Realism, Pluralism, and Globalism. 1987.

Тематичен блок 2 (Модул 2 от писмения изпит)

(Изтегля се по един въпрос от двата компонента. Кандидатите разработват по избор един от въпросите във формата на научно есе.)

Компонент 1

Актуални проблеми и съвременни тенденции в международните отношения

1. Транснационализация на етнически и малцинствени въпроси
2. Провалените държави: импликации и проблеми за международните отношения и външната политика на държавите
3. Транснационалните мрежи като субекти на международните отношения
4. Хибридните войни и хибридните заплахи в международните отношения

Компонент 2

Предизвикателства пред Европейския съюз

1. Демократичен дефицит и криза на легитимността на ЕС
2. Дебати и проекти за бъдещето на ЕС
3. Центробежни тенденции и сили в съвременна Европа *vs.* Съединени европейски щати
4. Брекзит: импликации и последствия за развитието на европейската интеграция

УКАЗАНИЯ И ОЦЕНЯВАНИ ИЗИСКВАНИЯ ПРИ КОНКУРСНИЯ ИЗПИТ

Модул 1 от писмения изпит

При развиването на тема се очаква демонстриране на задълбочени теоретични знания в съответната научна област. Кандидат-докторантите следва да покажат:

- умение за логично структурирано и аргументирано изложение;
- разбиране за ключови понятия и концепции в предметната област;
- правилна употреба на специализирана терминология;
- познаване на научната литература и водещите автори по темата;
- запознатост с актуални научни изследвания;
- умения за формулиране на обосновани изводи и заключения;
- добър стил и езикова култура.

Модул 2 от писмения изпит

Научното есе е академичен текст с обоснована защита на теза по значим научен проблем. Есето позволява свобода в композиционно отношение, но в общата рамка на класическата структура на научен текст: увод и основна теза, изложение и аргументация, заключение и основни изводи.
Специално внимание при оценката на текста ще се обръща на:

- актуалността и връзката с реалността;
- структурата - текстът не може да е аморфен;
- аналитичността - зависимостите и причинните връзки;
- аргументите - защо дадено разбиране следва да се приема;
- обосноваването на собствена позиция и критичния преглед на разпространени схващания;
- връзката с теоретичната база в изпитната програма;
- езиковата и специалната терминологична култура.

Устен изпит

В рамките на устния изпит се задават допълнителни въпроси и се дискутира по положения от проблематиката, разработена в писмената част на цялостния конкурсен изпит. Разглеждат се мотивите и перспективите за професионална реализация на кандидатите. Обсъждат се изследователските интереси и предпочитанията за дисертационна проблематика от страна на кандидат-докторанта в контекста на научната програма на водещата катедра.

Консултации и допълнителна литература - в катедра "Международни отношения".

Ръководител катедра "Международни отношения": /п/

(доц. д-р Пламен Ралчев)